

Jaciment arqueològic Monestir de Sant Cugat del Vallès

Sant Cugat del Vallès

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Plaça d'Octavià.
Emplaçament Sant Cugat nucli

Coordenades:

Latitud: 41.473567979105
Longitud: 2.0850877731798
UTM Est (X): 423608
UTM Nord (Y): 4591734

Classificació

Número de fitxa 08205 - 798
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Antic Romà Paleocristià Medieval Romànic Gòtic Modern
Segle I - XIX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record
Observacions protecció: BCIN: RI-51-0000433 (Decret del 3/6/1931, publicat a la Gaceta de Madrid el 4/6/1931).
Revisió del Pla Especial de Protecció de Patrimoni Arquitectònic 2008. Fitxa A-1.
Carta arqueològica de Sant Cugat del Vallès número 18.
Data aprovació: dc., 03/06/1931 - 12:00
Número inventari IPAP-3227
Generalitat i altres inventaris

Accés	Fàcil
Ús actual:	Cultural
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Sant Cugat del Vallès

Fitxes associades:

[Monestir de Sant Cugat del Vallès](#)

[Muralls del monestir de Sant Cugat del Vallès](#)

[Claustre del monestir de Sant Cugat del Vallès](#)

[Església del monestir de Sant Cugat del Vallès \(Parròquia de Sant](#)

[Pere d'Octavià\)](#)

[Palau Abacial](#)

Autoria de la fitxa Daniel Sancho París (Stoa, propostes culturals i turístiques SL)

Data de registre de la fitxa: dt., 30/01/2024 - 18:03

Autoria de la darrera revisió: Oficina de Patrimoni Cultural

Data de la darrera revisió: dc., 12/02/2025 - 13:07

Descripció

El Monestir de Sant Cugat del Vallès conserva diverses restes arqueològiques d'interès, ja que des de la dècada de 1930 s'hi han practicat un bon nombre d'excavacions. Les primeres empremtes en aquest emplaçament són de l'època romana, i es poden datar entre els segles I i IV dC. D'aquest període s'ha localitzat una possible vil·la romana, i després una fortalesa d'època tardoromana, del segle IV dC. Es tracta del *Castrum Octavianum*, que més tard fou reconvertit en una basílica paleocristiana on sembla que s'hi hauria enterrat el màrtir Cugat, el sant que dona nom al monestir i posteriorment a la vila de Sant Cugat. Les restes d'aquesta basílica són ben visibles a l'interior del claustre. Ja d'època medieval i moderna s'han desenterrat també un bon nombre d'estructures i dependències del monestir que havien quedat en ruïnes. La majoria d'aquests elements, però, no han quedat visibles després de les intervencions.

Les restes d'època romana aparegudes incloïen també estructures d'emmagatzematge, com ara sitges i *dolia*, part d'un dipòsit amb paviment d'*opus signinum* i diversos murs de tancament. La fortificació o *castrum* del segle IV tenia forma quadrada, de 40 metres d'ample per 40 metres de llarg, amb torres de planta circular als angles. Al segle V dC en aquesta fortificació s'hi va construir una aula sepulcral, de planta rectangular, amb una cambra annexa que més tard es convertiria en la basílica paleocristiana. Al seu voltant hi havia una necròpolis amb tombes humils fetes amb teula a dos vessants. Amb el temps, a la basílica se li afegí un absis de planta poligonal i de ferradura, i s'hi van construir capelles laterals.

Les primeres excavacions arqueològiques al monestir es van realitzar al claustre i a d'altres espais pròxims entre els anys 1933 i 1936. Els responsables foren Josep Serra Ràfols i Pere Bosch Gimpera. Com a elements més destacats es va localitzar un mil·liari, datat entre el 41 i el 54 dC, un capitell corinti, sitges, pous, un *dolium* i un sarcòfag del segle III dC, el qual va ser reutilitzat al segle XVIII com a font al jardí.

Unes dècades més tard Josep Maria Nuix va realitzar excavacions l'any 1969 i, poc després, Francesc Martí Jusmet i Tomàs Gimeno, entre 1971 i 1973, van excavar a l'exterior de la capçalera de l'església i a la sala capitular. En aquest moment es van trobar parts del *castrum* romà i es veié que l'absis lateral dret prenia com a fonament les restes d'una torre circular, mentre que els altres dos absis s'assentaven sobre un mur fet amb grans carreus. Aquest mur continuava al subsòl de la sala capitular.

El 1990, amb motiu de la instal·lació en el claustre del Centre de Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya, es van realitzar sondejos a la zona nord-est. Fruit d'aquesta tasca es va documentar la fonamentació i els murs de la muralla medieval que tancava el monestir per aquesta part i es van identificar elements constructius fins al segle XVI. Posteriorment, es va restaurar el monestir i, entre 1993 i 1994, es va obrir novament el subsòl del claustre i de la sala capitular, a més d'altres espais adjacents. Novament es van localitzar sepultures del cementiri paleocristià. Les excavacions van continuar els anys 1995 i 1996, en aquest cas a l'angle nord del claustre. Això va permetre identificar reformes de l'edifici entre els segles XIV i XVII, entre d'altres la construcció de l'escala i del claustre del primer pis.

L'any 1999 va excavar-se la capella de la Pietat del monestir, on s'hi van identificar, entre d'altres, restes de la muralla del període baix imperial, el fonament d'una torre semicircular i un enterrament d'època romana. A més, es va poder documentar que la capella fou edificada al segle XVII, si bé és cert que hi ha pintura gòtica als murs.

Els anys 2000 i 2001 el Palau Abacial va ser objecte d'una intervenció arqueològica consistent en repicar i fer prospeccions als paraments, cosa que va permetre identificar unes reformes del segle XVIII. També es va fer un seguiment arqueològic amb motiu d'unes reformes interiors, i aleshores es van identificar cinc fases de reformes de l'edifici, entre els segles XVI i XX. El palau va ser objecte d'una nova intervenció el 2012 amb motiu de l'arranjament del vestíbul. Això va permetre documentar més escales al mateix lloc i empremtes en els murs.

L'any 2001, amb la redacció del Pla Director de Rehabilitació del Monestir, van realitzar-se dos sondejos arqueològics a la zona de llevant que van documentar restes d'una possible vil·la romana i del *castrum*, així com un mur de fonamentació i un fossar dels segles XII-XIII. L'any 2005, amb motiu de les obres per il·luminar la façana del monestir, es va documentar els fonaments d'un mur gòtic i de la porta de l'església. L'església també va ser objecte d'un control arqueològic l'any 2007, amb motiu d'uns treballs de climatització. Llavors es van documentar restes del segle XIV, dos murs de l'església, restes de la fonamentació del paviment, una claveguera del segle XVI i restes de l'antic paviment substituït el segle XVIII.

Pel que fa a altres intervencions practicades en indrets propers o entorn del monestir, cal dir que el 1999 fou excavada la plaça de l'Om, on s'hi va localitzar un hipogeu construït sobre estructures anteriors, datat al segle XVII i amb materials del XIX. Així mateix, es va trobar la fleca del monestir.

Els anys 2002 i 2003 es va excavar als Jardins de Llevant i als carrers de la Creu i de la Torre, on van aparèixer restes paleocristianes i medievals.

L'any 2003 s'excavà la plaça de l'Església, on s'identificà part d'un enterrament romà amb trossos de tègula, el fonament del portal gòtic de l'església (de la primera meitat del segle XIV) i fragments d'un rec del segle XVIII.

El 2009 l'entorn del monestir va ser objecte de repavimentació a les zones est i nord. Els rebaixos del terreny van comportar la troballa d'estructures dels segles XVII i XIX. També es van localitzar restes del període romà (murs, *lacus* i *dolia*), d'època altmedieval (una sitja i un retall), un enterrament anterior al segle XIV i un forn ceràmic amortitzat els segles XV o XVI.

El 2010 es va intervenir al sud i a l'oest dels jardins, on es va documentar un tram de la muralla medieval i un encofrat fet amb pedra petita i morter de calç. A la zona de ponent es va localitzar una part del fossat de la muralla.

L'any 2010 es va realitzar sondejos a quatre solars propers, al passeig de Francesc Macià, que van permetre localitzar unes sitges. El 2014, en unes obres al mateix passeig, es van documentar nou sitges més, d'època

romana, un forn de ceràmica vidriada i tres cups de vi d'antigues cases del segle XIX.

Observacions:

De manera més específica, les intervencions arqueològiques realitzades en els darrers anys són les següents:

- Del 15 al 23 de gener de 1990. Direcció: Toni Caballé. Documentació. Rebaixos de terra per obres d'adequació.
- Del 7 al 31 de maig i del 5 i 8 de juny de 1990. Direcció: Maria Sardà Vilardaga. Excavació d'urgència. Obres de remodelació.
- Del 27 de setembre al 31 de desembre de 1993. Direcció: Maria Sardà Vilardaga, Pere Lluís Artigues Conesa i Mònica Blasco Arasanz. Excavació d'urgència. Excavació al claustre i a la sala capitular.
- De l'1 de gener al 28 de febrer de 1994. Direcció: Mònica Blasco Arasanz. Excavació d'urgència. Excavació al claustre.
- De l'1 al 8 de març de 1994. Direcció: Mònica Blasco i Arasanz. Excavació d'urgència. Excavació al claustre.
- Del 7 de novembre al 31 de desembre de 1994. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Excavació d'urgència. Dependències claustrals i segon recinte.
- Del 16 d'octubre al 17 de novembre de 1995. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa i Josep Maria Vila Carabassa. Excavació d'urgència. Pròrroga de l'excavació.
- Del 2 de gener al 28 de febrer de 1995. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Excavació d'urgència. Intervenció: Dependències claustrals i segon recinte. Pròrroga intervenció 1994.
- Del 24 de maig al 14 de juliol de 1995. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa i Josep Maria Vila Carabassa. Excavació d'urgència. Edificació d'una cambra subterrània exterior.
- Del 6 al 21 d'abril de 1995. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Excavació d'urgència. Intervenció: Dependències claustrals i segon recinte. Pròrroga intervenció.
- De l'1 al 25 de febrer de 1996. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Excavació. Obertura d'una rasa de drenatge de la façana sud.
- Del 13 al 29 d'octubre de 1996. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa i Carme Subirana Fàbregas. Excavació a la plaça de l'Om.
- Del 15 al 24 de setembre de 1999. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa i Carme Subirana Fàbregas. Excavació d'urgència. Excavació a la plaça de l'Om.
- Del 13 al 23 de juny de 1999. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Documentació. Intervenció a la plaça de l'Om.
- Del 26 de juliol al 6 d'agost de 1999. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Excavació. Intervenció: Excavació arqueològica a la Capella de la Pietat del Monestir.
- Del 27 de setembre a l'1 d'octubre de 1999. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa i Carme Subirana Fàbregas. Excavació d'urgència. Excavació a la plaça de l'Om.
- Del 28 de juny al 13 de juliol de 1999. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Control i documentació. Seguiment arqueològic i documentació gràfica a la Capella de la Pietat del Monestir.
- Del 4 a l'11 d'octubre de 1999. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa i Carme Subirana Fàbregas. Excavació d'urgència. Excavació a la plaça de l'Om.
- Del 8 al 15 de juny de 1999. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Documentació. Intervenció a la plaça de l'Om.
- Del 21 de juliol al 12 d'agost de 2000. Direcció: Jordi Aguelo Mas. Control i documentació. Seguiment arqueològic i documentació gràfica al Palau Abacial.
- 1 i 2 de febrer de 2001. Direcció: Noemi Terrats Jiménez. Control. Seguiment arqueològic dels rebaixos de terres en el Palau Abacial.

- Del 14 de setembre a l'11 d'octubre de 2001. Direcció: Gemma Caballé Crivillés. Excavació a l'Ala de Llevant.
- Del 7 al 21 de novembre de 2001. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Excavació. Intervenció: Excavació a la galeria nord-oest del claustre.
- Del 8 d'agost al 13 de setembre de 2001. Direcció: Goretti Vila Fàbregas. Excavació. Intervenció: excavació a l'ala de llevant del monestir.
- Del 9 d'octubre al 23 de novembre de 2001. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Excavació. Intervenció: Excavació a la galeria sud-est del claustre.
- Del 14 de gener al 15 de febrer de 2002. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Excavació. Intervenció: Excavació a la plaça de l'Om.
- Del 17 de juny al 30 d'agost de 2002. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Intervenció preventiva i excavació. Intervenció: excavació en els extrems de la galeria sud-est del claustre, la sala de llevant, la caixa d'escala i la galeria nord-oest.
- Del 17 de juny al 30 d'agost de 2002. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Intervenció preventiva i excavació. Intervenció: rebliment dels sectors excavats a la galeria sud-est i a la galeria sud-oest.
- Del 17 de juny al 30 d'agost de 2002. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Rebliment indefinit i eliminació. Intervenció: eliminació parcial de les estructures modernes i rebliment del sector nord.
- Del 18 de febrer al 15 de març de 2002. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Excavació: Intervenció: excavació a la plaça de l'Om.
- Del 25 de març al 23 d'abril de 2002. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Excavació: Intervenció: excavació a la plaça de l'Om.
- Del 20 de maig al 19 de juny de 2002. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Intervenció preventiva i excavació. Intervenció: excavació a la plaça de l'Om.
- Agost de 2002. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Intervenció preventiva i eliminació. Intervenció: eliminació de les estructures excavades a la sala de llevant i a la caixa d'escala.
- Agost de 2002. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Intervenció preventiva i rebliment. Intervenció: rebliment de les restes excavades a l'ala sud-est del claustre.
- Del 2 d'octubre al 31 de desembre de 2002. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Intervenció preventiva i excavació: Intervenció: excavació a la meitat sud de la galeria de ponent i a la sala de la planta baixa, ala nord i nord-oest.
- Novembre de 2002. Intervenció preventiva i rebliment. Intervenció: cobriment de les restes excavades a l'extrem meridional de la galeria sud-oest del claustre.
- Novembre de 2002. Intervenció preventiva. Perforació de la muralla de llevant del monestir.
- Desembre de 2002. Intervenció preventiva i rebliment. Intervenció: rebliment de les estructures excavades a la sala principal i la sala extrem de llevant a l'ala nord-oest i a la llotja del monestir.
- Del 22 de juliol a l'1 d'agost de 2003. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Intervenció preventiva, control i excavació. Intervenció: excavació al monestir.
- Del 15 al 18 de febrer de 2005. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Intervenció preventiva, control i excavació. Intervenció per documentar nova informació del monestir.
- Del 5 al 28 de febrer de 2007. Direcció: Francisco Núñez Calvo. Intervenció preventiva, control i excavació.
- Del 4 al 7 d'agost de 2008. Direcció: Ainhoa Pancorbo Picó. Intervenció preventiva, control i excavació. Intervenció: seguiment arqueològic de l'enderroc d'envans al Palau Abacial.
- Del 16 al 17 de juliol de 2009. Direcció: Oriol Achón Casas. Intervenció preventiva, eliminació i rebliment indefinit. Intervenció: pavimentació i millora del drenatge a l'entorn de les façanes oriental i septentrional del monestir.
- Del 26 de juny al 10 de juliol de 2009. Direcció: Jordi Morera Camprubí. Intervenció preventiva, control i excavació. Intervenció: pavimentació i millora del drenatge a l'entorn de les façanes oriental i septentrional del monestir.

- Del 27 de maig al 5 de juny de 2009. Direcció: Josep Maria Vila Carabasa. Intervenció preventiva, control i excavació. Intervenció: pavimentació i millora del drenatge a l'entorn de les façanes oriental i septentrional del monestir.
- De l'1 d'abril al 21 de maig de 2010. Direcció: Daniel Giner Iranzo. Intervenció preventiva i excavació. Intervenció: urbanització de solars.
- Del 5 al 30 de juliol de 2010. Direcció: Goretta Vila Fàbregas. Intervenció preventiva i excavació. Intervenció: seguiment arqueològic de les obres de restauració dels jardins del monestir.
- Del 6 al 8 d'octubre de 2010. Direcció: Òscar Trullàs Ledesma. Intervenció: seguiment arqueològic de les obres de restauració dels jardins del monestir.
- De l'11 al 12 de novembre de 2010. Direcció: Xavier Geis Elias. Intervenció: seguiment arqueològic de les obres de restauració dels jardins del monestir.
- Del 25 al 30 de juny de 2012. Direcció: Maria Pujals. Intervenció preventiva i control. Intervenció: Arranjament del vestíbul del Palau Abacial.
- De l'1 al 31 de desembre de 2014. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Intervenció preventiva, control i excavació. Intervenció: obres en dos solars a l'avinguda de Francesc Macià números 10 – 20.
- Del 20 de maig al 13 de juny de 2014. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Intervenció preventiva, control i excavació. Intervenció: obres en dos solars a l'avinguda de Francesc Macià números 10 – 20.
- Del 31 de març al 16 de maig de 2014. Direcció: Conxita Ferrer Álvarez. Intervenció preventiva i excavació. Intervenció: obres en dos solars a l'avinguda de Francesc Macià números 10 – 20.
- Del 7 al 16 de gener de 2015. Direcció: Pere Lluís Artigues Conesa. Intervenció preventiva, control i excavació. Intervenció: obres en dos solars a l'avinguda de Francesc Macià números 10 – 20.

Història

L'abadia benedictina de Sant Cugat del Vallès fou construïda sobre les restes del *Castrum Octavianum*, una antiga fortalesa romana. L'origen del monestir es troba en una basílica paleocristiana del segle V, ubicada a l'espai on actualment hi ha el claustre i on sembla que s'hi hauria enterrat el màrtir Cugat.

La primera referència documental del monestir és de l'any 875. Es tracta d'una confirmació de béns realitzada pel rei Lluís el Tartamut a Fredoí, bisbe de Barcelona: “*la casa de Sant Cugat i Sant Feliu, al lloc d'Octavià, amb les seves aprisions i adjacències i amb totes les seves pertinences, tal com l'abat Ostofred tenia per precepte*”. A partir del segle X els dominis territorials del monestir santcugatenc van començar a ocupar zones del Vallès. Gràcies a l'abat Donadéu es van reconstruir diverses esglésies i s'ampliaren les possessions de terres a la zona de la Marca Hispànica, a les actuals comarques del Penedès i de l'Anoia. La ràtzia d'al-Mansur del 985 va destruir el monestir, però aviat es va poder reconstruir. Sota l'abat Odó, a principis del segle XI, es va iniciar la construcció del nou monestir, que va portar a terme el mestre d'obres Fedanci. En aquest moment es va construir una nova església d'estil romànic, de majors dimensions i amb una porxada situada al mur nord. Per evitar futures destruccions el recinte es va fortificar.

Durant la segona meitat del segle XII es va iniciar una gran reforma del monestir. Es va construir una nova església, que va començar-se en estil romànic i que fou finalitzada en temps del gòtic, després de dos-cents anys d'obres. La construcció de la façana va finalitzar el 4 de setembre de 1337, a l'hora de vespres, en temps de l'abat Galceran de Llobets, segons va recollir el notari Guillem de Torn. També al segle XII, al costat de l'Evangeli del temple es va començar a edificar el claustre sobre un pati anterior, més petit. La construcció va continuar al llarg d'uns trenta anys (1190-1220). Aquest fet va suposar l'aterament de la basílica paleocristiana. Posteriorment, a partir del segle XIII es va aixecar un castell, amb torres, merlets i

fossar (l'actual palau abacial), i es va ampliar la muralla a la zona nord. Així mateix, es van bastir els magatzems de les pabordies. Sobre l'any 1175 el monestir havia estat dividit en quatre pabordies. Més tard, a la segona meitat del segle XIV, es va ampliar la zona de muralla per llevant i s'aprofità l'espai per construir-hi les cases del prior, del cambrer i les torres, entre altres edificacions. Pels volts de l'any 1370 l'abat Busquets va fer construir l'espai de l'arxiu, situat al castell.

Durant l'època moderna el monestir va anar creixent de manera progressiva. Aquest fet s'exemplifica al segle XVI, quan es va fer el claustro, la llotja d'estil toscà d'accés al claustre del monestir. Posteriorment, es va substituir el dormitori per les cel·les individuals. Per aquest motiu es va aixecar una nova planta al claustre, amb una galeria renaixentista d'estil toscà. L'antic dormitori va ser reconvertit en una capella, dedicada a la Santa Creu. Durant el segle XVIII, per ordre de Felip V –que manava destruir les fortificacions catalanes– es va reconvertir el castell en el palau Abacial, en temps de l'abat Llupià. Així mateix, les muralles van ser modificades i el fossat es va colgar. En el període de l'abat Gayolà la sala capitular es va destinar a lloc d'enterrament dels monjos. Al mateix temps, es va construir una nova sala d'estil barroc al lloc on hi havia les cuines i part del refector. En aquests moments la quarta nau de l'església es va dividir en tres capelles d'estil barroc, de manera que es va reduir l'alçada del sostre; la capella de Tots els Sants va ser reconvertida en sagristia; i també es va finalitzar la construcció dels pisos superiors del campanar. Durant el període de l'abat Montero, el 1798, es va reformar el presbiteri amb la col·locació d'una balustrada de marbre.

Arran de la desamortització de Mendizábal, el 1835, la comunitat benedictina es veié obligada a abandonar el monestir. El conjunt monumental va passar a mans de l'Estat i es va produir l'espoli de les cases monacals. L'any 1844 l'Estat va cedir a l'Ajuntament de Sant Cugat el palau Abacial, l'església i la mina d'aigua. Tres anys més tard, el claustre. L'any 1856 en els antics horts del monestir s'hi va construir el cementiri municipal i les escoles públiques es van instal·lar al claustro i a la sala capitular. El 1911 es va enderrocar l'edifici de l'arxiu. Deu anys més tard, el 1921, es va aterrar la muralla nord per fer un camp de futbol.

El 1931 el monestir va ser declarat Monument Nacional. El 1962 es va instal·lar al claustre l'Escola Internacional de Pintura Mural. El 1968 el monestir va acollir la nova Universitat Autònoma de Barcelona, per la qual cosa es va enderrocar la tàpia construïda en temps de l'abat Azara. I es van traslladar el cementiri, l'escorxador i el camp de futbol. En les dependències perimetrals del claustre l'any 1982 s'hi va ubicar el Centre de Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya. Un cop va ser construïda a Valldoreix una seu de nova planta per aquest centre, l'any 2003 el monestir va passar a acollir el Museu de Sant Cugat.

Bibliografia

"Excavaciones en el monasterio de Sant Cugat del Vallès". *Información arqueológica*, números 4-5, p.33.

AGUELO, J.; RODRÍGUEZ, A. (1999). "1969: Excavacions arqueològiques al monestir de Sant Cugat del Vallès". *Gausac*. 15.

AGUELO MAS, J. (2000). *Memòria excavació al Palau Abacial del Monestir de Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental)*. *Campanya 2000*. Memòria número 4219.

ARMENTANO, N.; PUJOL, M.; MALGOSA, A. (2001-2002). *Memòria excavació al Monestir de Sant Cugat*. *Informe antropològic de restes humanes*. Memòria número 4183.

- ARTIGUES, P. L.; BLASCO, M.; RIU-BARRERA, E. (1993-1994). *Les excavacions arqueològiques al monestir de Sant Cugat del Vallès o d'Octavià. La fortalesa romana, la basílica i la implantació del monestir*. Memòria número 2241.
- ARTIGUES CONESA, P. L.; AGUELO, J.; SARDÀ, M.; VILA, J.M. (1994-1995). *Memòria excavació al Monestir de Sant Cugat*. Memòria número 2506.
- ARTIGUES CONESA, P. L. (1996). Memòria excavació al Monestir de Sant Cugat. Rebaixos rasa drenatge. Memòria número 1734.
- ARTIGUES, P.; BLASCO, M.; SARDÀ, M. (1996) "Les excavacions arqueològiques al monestir de Sant Cugat del Vallès o d'Octavià (1993-1994). La fortalesa romana, la basílica i la implantació del monestir". *Gausac*, número 10.
- ARTIGUES, P.L., et al. (1997). "La fortalesa romana, la basílica i el monestir de Sant Cugat del Vallès o d'Octavià (Catalunya). Les excavacions de 1993-1995". *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, XXXVII, p.1081-1115.
- ARTIGUES, P. L. [et al.]. (1997). "Les excavacions al monestir de Sant Cugat del Vallès (1993-1994)". *Tribuna d'Arqueologia 1995-1996*. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. p. 99-119.
- ARTIGUES CONESA, P. L. (1999). *Memòria excavació a la Capella de la Pietat del Monestir de Sant Cugat del Vallès*. Memòria número 3141.
- ARTIGUES CONESA, P. L. (1999). *Memòria excavació al la Plaça de l'Om del Monestir de Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental)*. Memòria número 3253.
- ARTIGUES I CONESA, P.L. (2000). "Intervenció arqueològica a la capella de la Verge de la Pietat del monestir de Sant Cugat del Vallès". *Gausac*. 17, p.25-33.
- ARTIGUES, P.L.; SUBIRANA, C. (2000). "Intervenció arqueològica a la plaça de l'Om del monestir de Sant Cugat del Vallès. Localització d'un hipogeu i de l'antiga fleca del monestir". *Gausac*. Número 17, p.11-23.
- ARTIGUES, P.L. (2001). "Monestir de Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental)". *Jornades d'Arqueologia 2001. Intervencions arqueològiques i paleontològiques a les comarques de Barcelona (1996-2001)*. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p.259. Preactes.
- ARTIGUES I CONESA, P.L. (2003). "El monestir de Sant Cugat del Vallès. L'evolució arquitectònica a partir de l'arqueologia". *Actes del II Congrés d'arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya*, p.18-28.
- ARTIGUES CONESA, P.L.; FERRER ÀLVAREZ, C. (2014): *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva de control a l'avinguda Francesc Macià 10-20. Entorn del Monestir de Sant Cugat del Vallès*. Memòria número 11598.
- BACARIA MARTRUS, A.; VILLARES MATAMALA, I. (2002-2003). *Memòria de la intervenció arqueològica realitzada als carrers de La Torre i de la Creu i jardins de Llevant del Monestir de Sant Cugat del Vallès*. Memòria número 4853.
- BACARIA, A.; PANCORBO, A. (2003). "Les excavacions arqueològiques a la plaça d'Octavià (Sant Cugat del Vallès, Vallès Occidental)". *Actes del II Congrés d'arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya*, p.412-417.

- BARDAVIO, A.; ARTIGUES, P.L.; MIQUEL, M.; MIQUEL, D.; CASAS, J. (2006). *Història de Sant Cugat*. Museu de Sant Cugat i Cossetània edicions, p.71-73.
- BARRAL ALTET, X. (1974). "La basilique paléochrétienne et visigotique de Sant Cugat del Vallès (Barcelone). Dossier archéologique et essai d'interprétation". *Mélanges de l'École française de Rome*. Numéro 86, p. 891-928.
- BARRAQUER ROVIRALTA, C (1915). *Las casas de religiosos en Cataluña*. Imprenta Altés y Alabart.
- BELTRÁN DE HEREDIA, Julia; MACIAS, Josep Maria. "Técnicas constructivas en la Tarraconensis durante la antigüedad tardía. Planteamientos y estrategias de investigación para una propuesta de síntesis". *Quarhis. Quaderns d'arqueologia i història de la ciutat de Barcelona*. Època II, p. 16-38.
- BOSCH GIMPERA, P.; SERRA RÀFOLS, J. de C (1964). "Scavi a Sant Cugat del Vallès, Catalogna. Dal Castrum Romano al Monastero attuale". *Rendiconti della Pontificia Accademia Romana di Archeologia*, Vol. XXXVI, p.307-323.
- BOU, X. "El Monestir de Sant Cugat en el segle X. La formació del domini vallesà". *Revista d'Estudis Sancugatencs*, número 5.
- CABALLÉ, G.; VILA, G. (2001). Memòria excavació a l'ala de llevant del Monestir de Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental). Memòria número 6520.
- FERRANDO, E. "L'empremta d'un passat visigòtic a Sant Cugat". *Revista Cultura*, número 57 (juny), p.43-46.
- FERRER ÀLVAREZ, C. (2014). *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva a l'avinguda Francesc Macià 10-20. Entorn del Monestir de Sant Cugat del Vallès (Sant Cugat del Vallès, Vallès Occidental)*. Memòria número 11372.
- FERRER ÀLVAREZ, C. (2014-2015). *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva de control a l'avinguda Francesc Macià 10-20. Entorn del Monestir de Sant Cugat del Vallès (Sant Cugat del Vallès, Vallès Occidental)*. Memòria número 11598.
- GINER, D (2007). *Memòria seguiment arqueològic obres de climatització de l'església de Sant Pere d'Octavià*.
- GINER, D. *Memòria de seguiment arqueològic a la Plaça de l'Església*.
- GINER, D., (2010) *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva a l'entorn del monestir de Sant Cugat del Vallès: solars Camí de la Creu 5, Carrer d'Orient 3, Passeig Francesc Macià 10-14 i s/n*. Memòria número 9265.
- MIQUEL SERRA, D. "L'excavació de la torre sud-est de la fortificació romana d'Octavià (1971). Primera aproximació". *Gausac*, número 6, p.79-82.
- PANCORBO, A., (2001-2002). *Memòria de les excavacions arqueològiques realitzades al Monestir de Sant Cugat (Vallès Occidental)*. Memòria número 7381
- PANCORBO, A., (2003). *Memòria excavació al Monestir de Sant Cugat del Vallès (plaça de l'Església, Vallès Occidental)*. Memòria número 4441.

PANCORBO, A., (2005). *Memòria del seguiment arqueològic realitzat al Monestir de Sant Cugat del Vallès (Cerdanyola del Vallès)*. Memòria número 6220.

PANCORBO, A., (2008) *Control arqueològic realitzat al segon pis de la casa abacial del monestir de Sant Cugat del Vallès*. Memòria número 9268.

PUJALS, M. (2012): *Memòria. Palau abacial el Monestir de Sant Cugat (Sant Cugat del Vallès)*. Memòria número 10701.

RIU BARRERA, E. (1998). "Arqueologia i història de l'antic monestir de Sant Cugat d'Octavià o del Vallès i dels establiments que el precediren". *Actes de la LXII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*.

SARDÀ VILARDAGA, M. (1990). *Memòria dels treballs arqueològics efectuats a l'angle nord-est dels claustres del monestir de Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental)*. Memòria número 796.

SARDÀ VILARDAGA, M. (1990). *Intervenció a l'angle nord-est dels claustres del monestir de Sant Cugat del Vallès*. Memòria número 1505.

TERRATS JIMÉNEZ, N. (2001). Intervenció arqueològica al pati abacial de l'antic monestir de Sant Cugat del Vallès". Memòria número 3054.

VILA, J.M.; MORERA, J.; ACHÓN, O. (2009). *Memòria de la intervenció arqueològica al parc del monestir de Sant Cugat*. Memòria número 9269.

VILA CARABASSA, J.M.; MORERA CAMPRUBÍ, J. (2009). *Intervenció al Parc del monestir de Sant Cugat del Vallès*. Memòria número 9269.

VILA, G.; TRULLÀS, O.; GEIS, X., (2010) *Memòria de les intervencions arqueològiques als jardins històrics del Reial Monestir de Sant Cugat*. Memòria número 9282.

VILLARES, I. (2007). "El seguiment arqueològic de l'obra dels jardins de llevant del monestir de Sant Cugat del Vallès (agost de 2002 - març de 2003)". *Gausac*, números 30-31, p.143-156.

Enllaços d'interès:

[Intervenció arqueològica realitzada a la plaça de l'Església Sant Cugat del Val...](#)

[Excavacions arqueològiques al monestir de Sant Cugat del Vallès o d'Octavià \(19...](#)

[Les excavacions al monestir de Sant Cugat del Vallès \(1993-1994\) \(Consulta: 20-...](#)

[Memòria del seguiment arqueològic realitzat al Monestir de Sant Cugat del Vallè...](#)

[Memòria de les excavacions arqueològiques realitzades al Monestir de Sant Cugat...](#)

[Memòria dels resultats obtinguts en el seguiment de màquines dels rebaixos de l...](#)

[Memòria dels treballs arqueològics efectuats a l'angle nord-est dels claustres ...](#)

[Memòria de la intervenció arqueològica a la capella de la Pietat del monestir d...](#)

[Pl. Om, Monestir de Sant Cugat \(Consulta: 20-10-2023\)](#)

[Parc del Monestir de Sant Cugat \(Consulta: 20-10-2023\)](#)

Memòria dels treballs arqueològics efectuats a l'angle Nordest dels claustres d...

Memòria. Intervenció arqueològica realitzada a la façana sud de l'església i a ...

